

FRANSIZCAYE TERCEME EDENİN MUKADDİMESİ

(Wieland) ın eserinin fransızca tab'ı, aslının bir tercümesidir. Bununla maksadımızın, tercümede bize hâkim olan başlıca endişenin, aslının ifade ettiği manayı mümkün olduğu kadar sıhhatle nakl etmek olduğunu söylemek istiyoruz. Her adımda, almanca metninden anlaşılan manayı fransızca cümlelerimizin az çok bir tebeddülle ifade etmesinden korktuk. Bu mülâhazaya binaen bazan üslûp mukteziyatına bile göz yummağa mecbur olduk.

Maksadımız tamamen edebî bir eser vücade getirmek değildi. Aslının tarzı beyan ve rengini, bir kelime ile, müellifin mümkün olduğu kadar faydeli bir ilmî eser vücade getirmek emelile hususî bir ehemmiyet atf etmediği lisan ve terkip hassalarını muhafaza etmeği hiç düşünmedik. Bu cihetle vazifemiz, tamamen gayrı müşahhas bir üslûpla yazılmış bir eserin fransızcaya naklinden ibaretti ve bu maksatla bütün ceht ve gayretimizi, müellifin nakl etmek istediğimiz fikirlerinin hakkile ifadesine hasreyledik. Ta ki tercümemiz, aslının telkin ettiği aynı itimadı karilerinde bulabilsin.

Müellifin fikirlerini nakl edememekteki korkumuzun mübaleğa edildiğini zannetmiyoruz. Her zaman tesadüf edilen tercüme hataları mantıka müstenit bir ilimde hassatan tehlikelidir. Orada kari, tabiratin manasına fevkalâde ehemmiyet verir ve orada gözden kaçabilen farklar, sırasında en mühim menfaatleri ihlâl edebilir. İsviçre Kanunu Medenisinin metni en kıymetli ve en ehliyetli profesörler tarafından fransızcaya resmen tercüme edilmiştir. 10 kânunuevvel 907 tarihinde Federal Millet Meclisleri tarafından kabulünden sonra derhal kat'î metni neşrolundu. Bu andan itibaren her hak arayan (Justiciable), her mütehassıs, üç lisanda yazılmış millî metinleri tetkik ve tahkik edebildi. (Almanca, Fransızca, İtalyanca). Alâkadarlar tarafından yapılan tetkik bilfiil tesirini gösterdi. Heyeti vekilenin 7 nisan 911 tarihinde neşrettiği üç kararname ile bilhassa Fransızca metindeki on sekiz hata tashih olundu. Fakat bütün bu mütevali tetkiklere

rağmen şimdiye kadar hiç kimse bilfarz (829) [K. M. 801] inci maddenin Fransızca tercümesindeki hatanın (Lapsus) farkına varmadı. Bu maddeye göre ipotekten kurtarma halinde aleni müzayede (talep olduğu günden itibaren ikinci ay içinde) yapılır[1]. Halbu ki Almanca metni müzayedenin aynı tarihten itibaren bir ay içinde yapılmasını âmirdir. Üç millî metnin aynı kanuni kıymeti haiz olması, bu kabil hataların ehemmiyetlerini arttırmaktadır. İki metin yekdiğerile mutezat olursa hangisini tatbik etmek lâzımdır ? Sualî varithatır olur. Böyle bir muhakemenin mantikî noktâ nazardan hiç bir kıymeti yoksada hâkimin tarafların kanununu tatbik ile mükellef olduğunu iddia etmek mümkün olabilir. Fakat maslahata muvafık görünen bu sureti hal bile tarafların ayrı ayrı lisanlara malik olmaları halinde sıhhatını kaybeder. Hâdiseyi halletmek mükellifiyetinde bulunan hâkim; bu takdîrde mutezat iki metinden birisini tercih etmek ve bu suretlede Almanca, Fransızca, İtalyanca metinlerin müsavi kıymeti haiz oldukları hakkındaki prensibe muhalefet eylemek mecburiyetinde kalır.

Bu gibi misalleri ve esbabı mucibe lâyihasının Fransızca tercümesindeki buna mumasil hataları görerek tercüme hatasının korkulacak büyük bir şey olmadığını düşündük ve başlıca gayretimizi ondan korunmağa hasrettik. Bu fikirden mülhem olarak müellifin fikrini mütetaddit cümleler ile tamamen ifade ettiğine zahip olan mütercimın nazarından kaçan şu veya bu hallerdeki sekil farkının büyük bir ehemmiyet alabileceği düşüncesile Almanca cümle tertibine daha ziyade dikkat ettik ve ekseriya müellifin ifade etmek istediği fikre verdiği sarfı nahiv şekillerini kabul eyledik. Zaten asıl kitabın kısa ve kesik cümleleri bu arzumuzu teshil ediyordu ve bu itibarla eser Fransızca lisanına tercümeye müsait bulunuyordu.

Biz aradığımız neticeyi elde ettiğimizi kat'iyen iddia etmiyoruz. Tercümesi uzun zamana mütevakkıf bir eserde her türlü tercüme hatasının mutlak bir surette bertaraf edilebilmesinin müşkil olduğunu zan ediyoruz. Biz yalnız, hatalardan kâmilten tevakkî edemezsek bile onları haddi asgârisine indirmek istiyoruz.

İsviçre Kanunu Medenisinde aynı hakların (Wieland) tarafından yapılan şerhinin hususî kıymetidir ki bizi Fransız karileri için bu eserin tercümesine sevk etti. Fransız halkı bu eserde evvelâ (Kot Napolyon) tarafından bilinmeyen bazı modern mevzuatı ve yine Fransız kanununun

[1] Kanunumuzun bu maddesi Almanca metne muvafıktır. (Türkçeye mütercimi)

gayrı menkule mütedair mevzuatının son nazariyeler yardımile tefsiri için lâzım olan zengin mevaddı bulabilecektir. Şüphesiz (Wiand)ın eserinde de her şerhte bizzarure bulunan bazı mahzurlar mevcuttur. Eserde şu veya bu müessesesi hukukiye sistemini yeknazarda kavramağa müsait terkibi görüşlere (Vues synthétiques) nadiren rast gelinir. (Bununla beraber gayrı menkul rehni hakkına mütedair ilk mülâhazalara bakınız) ve binnetice kari çok dikkatle mütalea etmek zaruretinde kalır. Bu halile de tükenmez ve emin bir malûmat menbâı ve ihatalı bir tefsir nümunesi olmaktan geri kalmaz. İsviçre Kanunu Medenisinin federal millet meclisleri tarafından henüz kabul olunduğu ve binaenaleyh tamamen yeni bir mevzu üzerinde çalışmak iktiza ettiği ve mahkeme içtihatları da henüz maddî ve mürekkep misallerle zenginleşmediği bir sırada (Wiand) nâfiz bir nazarla kanunun tefsirinin ihdas ettiği muhtelif müşkülliği gördü ve onları dikkatle mütalea etti. Mevzua olan hakimiyetinin verdiği emniyet ve salâhiyetle bütün bu müşkülliği halletti. İsviçre Kanunu Medenisi, Alman Kanunu Medenisini başlıca model ittihaz ettiği cihetle eski Kanton kanunlarından iktibas edilen mevzuatın haricinde kalan hususları da tefsir kaidelerini Alman Kanunu Medenisinde (Bürgerliches Gesetzbuch) ve Alman İmparatorluk mahkemesi (Reichsgericht) içtihatlarında aramak lâzım geliyordu. Binaenaleyh (Wiand)ın eseri, müellifin gerek Alman Kanunu Medenisinin tatbiki dolayısıyla vücade gelen kazâî kararları ve gerek Alman nazariyat ve ilmî içtihatlarını tamamen gözden geçirerek tetkik ve mukayese eylediğini gösterir. Hiç bir prensip kararı (décision de principe) veya yeni ve eski hiç bir nazariye yoktur ki müellif bir kaç muciz ve cevherli kelime ile hatırlatmış olmasın. (Wiand)ın şerhi kanunun ihdas ettiği mes'elelerin tetkikini teshil noktasından mukayese kabul etmiyecek derecede zengin bibliyografik malûmatı ihtiva etmesi itibarile de temayüz eder.

Almanca tab'ı, borçlar kanununun henüz tadil edilmediği bir zamanda neşrolunduğu için tercümemizde bu kanunun numaralarını yeni kanuna göre tashih ettik ve espabı mucibe lâyhasının fransızca nüshasına atıflarda üç ciltlik tab'ının sahifeleri yanına muterıza içinde bir ciltlik tabının sahifesini de ilâve ettik. Sahife altlarında nadiren tesadüf edilecek notlar, mütercime aittir. (Wiand)ın eseri çıktığı sırada neşrolunan tapu sicilli nizamnamesine gelince; mezkûr nizamname bu tercümenin ikinci cildine ilâve edilmiş bir lâhika ile tarafımızdan şerhedileceği için burada hiç bir

izahatı ihtiva etmeksizin bazı ufak notlarla mezkûr nizamnameye atf ile iktifa ettik.

Asıl kanunun tefsiri ile nizamnamenin tefsiri arasındaki mühim farkın, bize ait olan noktai nazarın mes'uliyetini (Wieland)a izafe etmesinden korktuğumuz için bu eserin şerhi sırasında sicille ait ahkâmı şerh etmekten vazgeçtik.

Hâtıme olarak tercümenin yapılmasını teshil için gösterdiği hayırhahlıktan dolayı Profesör M. (Wieland)a teşekkür ederiz. (Aynı haklar)ı idare ettiği mecmua arasında kabul etmek suretile ibraz eylediği nezaketten ve yaptığı lütufkâr müfit tavsiyelerden dolayı (Rennes) Darülfünunu Profesörü ve Hukuku Hususiyei Beynelmilel Kütüphanesi Müdürü (Naşir: Giard et Brière) Mösyö (Lerebours - Pigeonnière)e minnettarlığımızı arz eyleriz.

Dr. Henry Bovay.

Lozan : Şubat 1913